

ESN:N 33. SOSIAALIPALVELUITA KÄSITTELEVÄ KONFERENSSI ÅRHUSISSA 22.–24.6.2025

TEEMA: SOSIAALIPALVELUIDEN UUDISTAMINEN – KUN HOIVA KOHTAA TEKNOLOGIAN

Marja Heikkilä

Matkakertomus European Social Networkin kesäkonferenssista Århusissa 22.–24.6.2025

Transforming Social Services – Where Care Meets Tech

Vuoden 2025 ESN:n päätapahtuma, sosiaalipalvelukonferenssi Tanskan toiseksi suurimmassa kaupungissa Aarhusissa (ent. Århus!) käsitteli pääpuheenvuoroissaan ihmisten välisen luottamuksen ja kohtaamisen merkitystä sekä teknologiaa sosiaalialalla. Konferenssi on kasvanut lähes 700 osanottajan laajuiseksi alun Ruotsi–Britannia-yhteistyöstä. Nyt osallistujia oli 38 maasta.

Hillary Cottam ja relationaalinen hyvinvointi

Konferenssin pääpuhujaksi nostan brittiläiseni yhteiskunnallisen yrittäjän ja poliittisen neuvonantajan **Hillary Cottamin**. Hänen haastattelunsa ja tanskalaiset esimerkit hänen ajatustensa käytännön toteuttamisesta olivat puhuttelevia. Cottamin lanseeraama keskeinen käsite, ”*relational welfare*”¹ on hiukan vaikeasti käännettävissä suomeksi, koska siitä saattaa tulla liian yksilöllinen käsite. Se onkin paras kääntää puolittain: relationaalinen hyvinvointi.

Toiseksi ”relationaalinen hyvinvointi” -käsitettä on Suomessa käytetty myös merkityksessä, jossa se viittaa ihmisten, instituutioiden, ympäristön ja luonnon välisiin suhteisiin, jotka vaikuttavat hyvinvointiin ja elämänlaatuun. Cottamilta tuota ekososiaalista luontosuhdetta ei samankaltaisena löydy.

Relationaalinen hyvinvointi -lähestymistapa asettaa ihmisten välisten suhteiden merkityksellisyyden jäykkien järjestelmien edelle. Sen sijaan, että keskityttäisiin kaikille samojen, ammattilaisarvioihin

¹ Cottam, H. (2011). Relational welfare. *Soundings*, (48), 134–144, <https://doi.org/10.3898/136266211797146855> ; Cottam, H. (2018).

Radical help: How we can remake the relationships between us and revolutionise the welfare state. Virago Press.

Hillary Cottamin lanseeraama relationaalisen hyvinvoinnin -lähestymistapa asettaa ihmisten välisten suhteiden merkityksellisyyden jäykkien järjestelmien edelle. Cottamin mukaan tehokkaimmatkin järjestelmät epäonnistuvat, jos niistä puuttuu inhimillinen yhteys: "Kukaan johtaja ei saa kansalaisia käskemällä muuttumaan."

perustuvien palvelujen tarjoamiseen, relationaalinen hyvinvointi pyrkii edistämään luottamukseen perustuvaa, empaattista vuorovaikutusta. Siirtämällä tukea instituutioista yhteisöihin relationaalisen hyvinvoinnin malli kannustaa ammattilaisia ja kansalaisia työskentelemään kumppaneina mahdollisuuksia yhdessä etsien.

Hillary Cottamin mukaan nykyiset sosiaaliturvajärjestelmät Euroopassa ja sen ulkopuolella on rakennettu toisen maailmansodan jälkimainingeissa vastaamaan tuon ajan tarpeita. Näillä järjestelmillä on saavutettu merkittävää edistystä, mutta ne on suunniteltu teollista aikakautta varten. Niistä puuttuu joustavuutta ja relationaalista syvyyttä, jota tarvitaan nykyisten haasteiden, kuten kroonisten sairauksien, eriarvoisuuden, muuttoliikkeen ja pitkäaikaisen sosiaalisen syrjäytymisen ratkaisemiseksi. Cottam totesi, että tehokkaimmatkin järjestelmät epäonnistuvat, jos niistä puuttuu inhimillinen yhteys: "Kukaan johtaja ei saa kansalaisia käskemällä muuttumaan. Meidän on edistettävä horisontaalisia suhteita ihmisten välillä."

Cottam kuvasi konferenssissa tanskalaisen *Transition Collectiven* perustajan **Christian Basoinin** haastattelussa vuonna 2004 johtamaansa tutkimusta Isossa-Britanniassa. Tutkimus keskittyi perheisiin, jotka olivat joutuneet köyhyyden ja sosiaaliturvariippuvuuden kierteeseen sukupolvien ajan. Edistyminen oli ollut olematonta esimerkiksi työllisyyden, terveyden ja koulutuksen osalta. Näiden haasteiden ymmärtämiseksi naapurustoon muutti moniammatillinen tiimi, joka työskenteli asukkaiden rinnalla. Yksinkertainen mutta tehokas oivallus oli, että alueen äitejä pyydettiin valitsemaan ne ammattilaiset, joiden kanssa he halusivat työskennellä. Tällä teolla oli suuri vaikutus, sillä se paransi asukkaiden luottamusta ja sitoutumista. Se osoitti, että muutoksen tulee alkaa kansalaistasolta ja sen on vastattava yksilöllisiin tarpeisiin ylhäältä alaspäin suuntautuvien ratkaisujen sijaan.

Uusi tapa toimia herätti myös tärkeitä kysymyksiä: Mitä välineitä kansalaiset tarvitsevat menestyäkseen? Mitä valmiuksia ammattilaisten tulisi kehittää, jotta he voisivat tukea heitä paremmin?²

Århusin kokemukset relationaalisen hyvinvoinnin lähestymistavasta

Århusin kaupungissa palveluja on alettu kehittää Cottamin oppien pohjalta. Tanskalaiset olivat niin innostuneita Hillary Cottamin ajatuksista, että konferenssin yhteydessä julkaistiin tanskankielinen painos Cottamin *Radical help* -teoksesta.

² [Bing-vidéot](#) Social Services Are Broken. How We Can Fix Them | Hilary Cottam | TED.com

Sosiaalipalvelujen johtaja **Ruth Lehm** ja lasten, perheiden ja yhteisöjen osaston johtaja **Mette Lybech** esittelivät uutta toimintakulttuuria ja työtapaa, jota on toteutettu kahden vuoden ajan. Kaupungissa ollaan käymässä läpi suurta koulutusprojektia, jossa on ollut myös paljon poisoppimista.

Århusin aineistoja uuden toimintamallin omaksumiseen

Uuden toimintakulttuurin peruspilarit ovat relationaalisen hyvinvoinnin lähestymistavan mukaisia:

- Tervetuloa – olet juuri oikeassa paikassa
- Yhdessä luomme mahdollisuuksia
- Kaikki tekevät parhaansa
- Alustana yhteisö

Vaikka periaatteet saattavat kuulostaa kliseisiltä, asiakkaiden kommentit ovat jo parempia:

"Ennen piti aina tarkistaa, mitä oli mahdollista – kuin olisi pitänyt pyytää lupaa." "Nyt löydetään uusia tapoja toimia ja päästään heti alkuun." "Olen aina tuntenut, että järjestelmä vaatii minulta, mutta ei huomioi tarpeitani." "Odotus oli, että minun täytyy ratkaista ongelma." "Nyt minua kuunnellaan ja tarpeeni otetaan vakavasti." "Nyt kysytään: *Miten voimme tukea haluamaasi muutosta?*" "Kyse on siitä, mikä on paras ratkaisu perheelle. Kyse on toimimisesta." "Verkostotapaamisissa kysytään nykyään: *Miten voimme yhdessä auttaa perhettä?*"

Väestöpohjaltaan 373 000 asukkaan kaupunkiin on perustettu alueellisia moniammatillisia työryhmiä sekä lasten-, vammaisten- ja perhepalvelukeskusten verkosto. Lisäksi siellä on kaupunkitasoisia palveluita. Moniammatillisten tiimien toimintamalli perustuu siihen, että ne tukevat kaikkia alueen lapsia ja perheitä. Niiden työ tapahtuu alueella perheiden arjessa ja lapsi ja perhe ovat keskiössä. Yksi tiimin jäsen ylläpitää kontaktia perheeseen, vaikka tiimillä on jaettu vastuu perheistä ja tehtävistä, sillä ammattilaiset eri aloilta ratkaisevat tehtäviä yhdessä.

Kaikki sosiaali- ja työllisyyspalvelut vanhustenhuoltoon myöten olivat Århusissa siirtyneet tähän samaan relationaaliseen hyvinvointimalliin. Tavoitteena on vaikuttavuuden parantaminen ja säästöt pitkällä aikavälillä.

Muutosta on edeltänyt *Social Development Centren (SUS)* kehittämis- ja tutkimusprojekti *Opgang til Opgang*³ Århusin Gellerupin kaupunginosassa. Hankkeeseen tuli mukaan 62 perhettä, joissa oli 300 lasta. Hanke suunniteltiin aloittamalla se perheiden kuuntelemisella ja tiiviillä yhteistyöllä perheiden kanssa.

³ [Social Development Centre \(SUS\) Staircase to Staircase project](#)

Tavoitteena oli ymmärtää, mitä perheet tarvitsevat päästäkseen eteenpäin eikä pakottaa heitä ennalta suunniteltuihin ratkaisuihin. Alueelle palkattiin moniammatillinen tiimi, jossa oli sosiaalihuollon, työvoimatoimen, terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen ja koulutoimen työntekijöitä. Tiimi työskenteli suoraan perheen kanssa ja tuki perheenjäsenten tavoitteita kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon heidän yksilölliset tarpeensa, olipa kyse sitten työnhausta, asunnon parantamisesta, koulunkäynnistä tai mielenterveysongelmista.

Opgang til Opgang -projektin tekee erityiseksi sen ammattilaistiimi ja heidän työskentelytapansa, joka noudattelee relationaaliseen hyvinvoinnin lähestymistapaa. Kymmenen kokopäiväistä työntekijää viideltä eri osastolta koottiin tiiminvetäjän alaisuuteen, jolla oli yhteinen toimivalta kaikilla hallinnonaloilla. Tämä poisti perheiden tarpeen itse seikkailla useissa järjestelmissä. Perheille luotiin yksi yhteispiste ja yhtenäinen tukistrategia.

Hanketta on arvioitu ja tutkittu tiiviisti. Sen tuloksia ovat muun muassa vanhempien kiinnittyminen työmarkkinoille, lasten koulupoissaolojen väheneminen, nuorten osa-aikatyön lisääntyminen sekä perheiden yleisen hyvinvoinnin ja terveyden paraneminen.

- 52 prosenttia hankkeessa mukana olevista vanhemmista on tällä hetkellä koulutuksessa tai työssä, ja heistä kaksi kolmesta työskentelee joustavissa työsuhteissa.
- 21 prosenttia vanhemmista on siirtynyt varhaiseläkkeelle pitkän toimeentulotukijakson jälkeen.
- Lasten koulupoissaolot ovat vähentyneet 25 prosenttia.
- Nuorten osa-aikatyöllisyys on kasvanut 66 prosenttia.
- Perheet kertovat, että heidän taloudellinen liikkumavaransa, elämänlaatunsa ja luottamuksensa järjestelmään ovat parantuneet.

Suomessa lähelle näitä malleja tulevat Itävaltan vetämä yhteisövaikuttavuustyö ja perhekeskuskehittäminen, jota on tehty jo parin vuosikymmenen ajan. Suomessa siirtyminen hyvinvointialueille on vaikuttanut yhteisöpohjaisen ja moniammatillisen työn kehittämiseen hidastavasti. Toimijat ovat joutuneet muodostamaan uudelleen rakenteita ja suhteita uusiin hyvinvointialue-toimijoihin, jotka eivät aina ole olleet kovin kiinnostuneita yhteisötason työstä. Juuri ilmestynyt **Anni Kyöstin** Yhteisövaikuttavuustyön arviointitutkimus⁴ ”Lapsiperhepalveluiden uudistaminen edellyttää pitkäaikaista kansallista tukea kunnille ja hyvinvointialueille” suosittelee seuraavaa:

- Hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyötä tulisi kehittää
- Kahden kehittäjätyöntekijän malli käyttöön isoissa kaupungeissa
- Alueellista johtamista tulisi selkiyttää
- Yhden kontaktin periaatteen hioutumiselle annettava aikaa.

Hoivan ja teknologian kohtaaminen

Sosiaalipalveluita tukeva teknologia on ollut ESN:n konferensseissa vahvasti esillä jo useana vuonna. Sen merkitystä on aikaisemmin pohdittu lähinnä palvelujen tehostamisen ja kehittämisen näkökulmasta. Keskeisenä ajatuksena on ollut, että teknologian hyödyntäminen antaa lisää aikaa inhimilliselle vuorovaikutukselle ja tuo säästöjä. Nyt korostettiin enemmänkin sitä, että meillä tulee olla väestön ikääntymisen, taloudellisen epävakauden ja monimutkaisten sosiaalisten tarpeiden vuoksi eettiset, osallistavat ja läpinäkyvät järjestelmät, jotka lisäävät kansalaisten luottamusta sosiaalipalveluihin.

⁴ [Pointti_Lapsiperhepalveluiden-uudistaminen-edellyttää-pitkäaikaista-kansallista-tukea.pdf](#)

Puheenvuoroissa korostui, että eettisiin haasteisiin, kuten tietoturvaan, yksityisyyteen ja mahdolliseen algoritmien vinoumaan, on vastattava. Digitaalisten alustojen ja tekoälyvälineiden ihmiskeskineen, osallistava ja vastuullinen integrointi sosiaalipalveluihin tulee varmistaa. Tämä tarkoittaa sitä, että haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien tarpeet asetetaan keskiöön, jotta järjestelmät eivät toimi syrjäyttävästi.

Hyvinvointitekniikat, kuten tekoäly, avustava teknologia ja digitaaliset alustat, muuttavat jo palveluja, mutta niiden merkittävyys ja vaikutukset riippuvat siitä, vahvistavatko vai heikentävätkö ne ihmiskontakteja. Henkilökohtaiset suhteet ovat edelleen keskeisiä vaikuttavissa sosiaalipalveluissa. Digitaalisten palvelujen tulisi täydentää nykyisiä henkilökohtaisia palveluja, ei korvata niitä. Tasapainoinen, ihmissuhteita korostava ja eettinen lähestymistapa on ratkaisevan tärkeää sosiaalipalvelujen digitalisaatioon siirtymisessä. **Amanda Renteria**, *Code for American* (USA) toimitusjohtaja, kiteytti puheenvuorossaan: "Kyse on teknologian käyttämisestä inhimillisen yhteytemme syventämiseen, ei sen korvaamiseen."

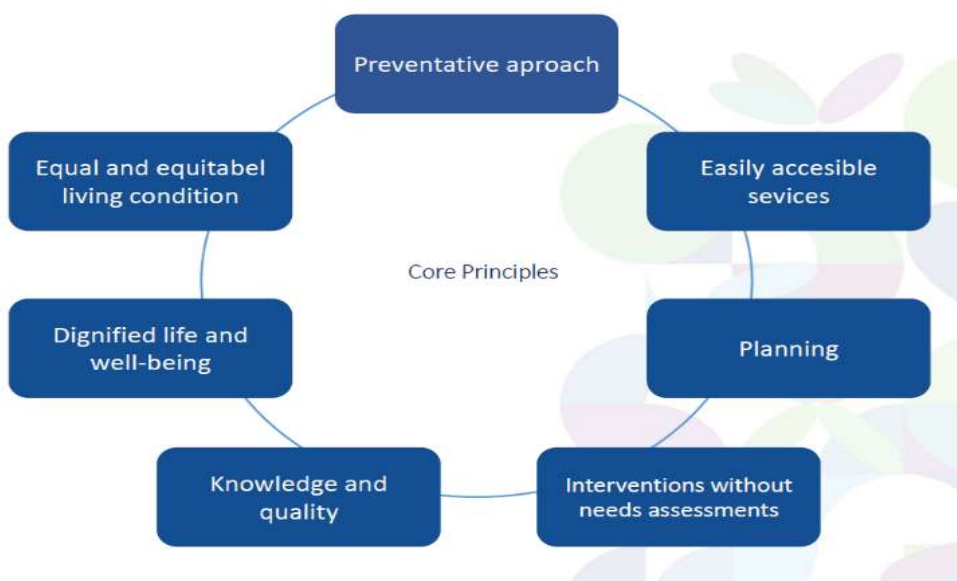
Suomen ESN-liittymän jäsenen, THL:n edustajan **Erja Ailion** erinomainen matkakertomus keskittyy sosiaalihuollon tiedonhallintaan ja on luettavissa täältä [Sosiaalihuollon tiedonhallinta kansainvälistyy - THL](#).

Ruotsin uusi sosiaalihuoltolaki voimaan 1.7.2025

Kolmas erityistä mielenkiintoa herättänyt aihe konferenssissa oli pohjoismaisessa tapaamisessa esitelty Ruotsin uusi sosiaalihuoltolaki, joka tuli voimaan 1.7.2025. Samoihin aikoihin meillä nimettiin työryhmä uudistamaan omaa sosiaalihuoltolakiamme.

Ruotsin sosiaalijohdon FSS:n edustaja **Anna Burston** kertoi, että Ruotsin lakiuudistusta varten on tehty työtä vuodesta 2017 lähtien ja uusi laki perustuu pääosin vuonna 2020 valmistuneeseen raporttiin. Keskeisiä muutostarpeita lainsäädäntöuudistuksen taustalla ovat samoin kuin meilläkin väestörakenteen muutos, tarve ennaltaehkäisevän työn kehittämiseen ja uuden palvelukulttuurin luominen sekä tietoon perustuvan työotteen vahvistaminen. Suomesta poiketen voimakkaana ajurina on ollut lapsi- ja nuorisorikollisuuden kasvu. Uuden lainsäädännön avulla pyritään luomaan sosiaalihuollolle keinoja rikollisuuden ennaltaehkäisyyn.

Lain keskeiset periaatteet ovat:

Uusia asioita ovat vahva ennaltaehkäisevän työn painotus ja siinä panostus rikosten ehkäisyyn, nopeat interventiot, palveluiden helpompi saavutettavuus ja pyrkimys vähentää palvelutarpeen arviointia samalla, kun tietopohjaisuutta lisätään. Ruotsalaiseen tapaan lain implementointiin on varattu runsaasti resursseja, joten mahdollisuudet onnistua ovat hyvät.

Suomalaisen lainsäädäntötyön näkökulmasta on varmasti mielenkiintoista ja tärkeää seurata Ruotsin uudistuksen toteutusta ja arviointia.

Vuoden 2026 konferenssi Maltalla

Vuoden 2026 Euroopan sosiaalipalvelukonferenssi pidetään Maltan Vallettassa 17.–20.5.2026. Konferenssin teema "Rajat ylittäen" (*Bridging Boundaries*) viittaa siihen, miten eri maiden tietojen ja kokemusten vaihdolla voidaan kehittää sosiaalipalveluita vastaamaan tämän ajan haasteisiin. Erityisesti haetaan keinoja siihen, miten sosiaalipalveluiden avulla voidaan lisätä yhteisöjen ja yhteiskunnan resilienssiä jatkuvien kriisien aikana.

Matkaraportin kirjoittaja Marja Heikkilä on Huoltaja-säätiön hallituksen puheenjohtaja.